

İDARE MERKEZİ

ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU

İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 25 Nisan, 1929

Sayı: 126

Musahabe

İKİ BAYRAM

23 nisan günü, Türk milleti iki bayramı birden idrak ve tes'it etti. Bunlardan biri mazinin en feyyaz ve meşkûr bir hatırasına, diğeri de istikbale ait bütün ümit ve hesaplarımızın temelini teşkil eden çocuklarımıza taallük etmektedir. Bir 23 nisan günü Ankara'da ilk defa toplanan Büyük Millet Meclisi hükûmeti, çoğu uydurma tarih masallarından çıkarılmış bir hakla bir ailenin bütün bir memleketi kendisine ait bir çiflik gibi kullanmasına artık imkân kalmadığını âleme ilân etmişti. Ve bu yeni hükûmet Anadolu'nun bağrında kurulduktan sonra, toprakları gibi ruhundaki tek mil zincirleri de

birer birer kırıp koparan Türk, dünyanın en hür ve şerefli bir milleti oldu. O kuruluşun bu yıl dönümünde başlayan bu çocuk bayramı ise, yarınki itilâmıza çalışacak yeni bir nesli ağır ve ulvî vazifelerini bihakkın ifa edebilecek bir tarzda yetiştirmek için Cümhuriyet hükûmetinin ve cümhuriyet hükûmeti vatan-daşlarının sarfettikleri itina ve verdikleri ehemmiyetin pek canlı bir delilidir. Türk milleti, çocukluğun bir ân evvel içinden geçilip gidilmeğe lâyık, ve haksız ve şerefsiz bir devre olduğu kanaatinin hakim bulunduğu devirlerde yetişmiş nesli bile en muazzam bir cidalî başarabilecek

kadar cevherli ve özlü bir millettir. Onun her türlü ihtimam ve itinalarla yetiştirilen ve yarınki muazzam vazifeleri her ân hatırında tutularak en titiz bir vazife aşkile yüğürlen evlâtları ise, şüphe etmeği bile bir küfür sayarız ki, yarınki Türk vatanını dünyanın en mes'ut memleketlerinden biri haline getireceklerdir.

Maziye ait en büyük hatıralardan biri ile istikbal hakkındaki en aziz emellerin birden coşup kaynaştığı bu 23 nisan gününü, her gün daha kudretli ve zengin duygularla hayatı duymak ve duyurmak intişarının yegâne gayesini teşkil eden Mecmua, bütün milleti muhabbetle kutlular.

H..M.

Muhabbetimizin Hudutları

«Herkesin bildiği bir halbir: Cinsî muhabbette sevilen kimselerin miktarı nakadar artarsa muhabbetin şiddeti o kadar azalır, sevginin şiddeti sevilenlerin dairesinin vüs' atile makûsen mütenasiptir. Bu hal cinsî muhabbetin, şiddet itibarile, bir hududu olduğunu göstermez mi? Dostluk için de böyledir, çok kimse ile görüşenin samimî dostu yoktur, bilâkis samimî dostlara malik olan kimsenin muarefeleri gayet dar bir saha içinde kalır. Ana babanın çocuklara karşı muhabbeti için de bu kaziye hâfidir. Bu kabilden diğer vakıalar daha zikrolunabilir. Cinsî muhabbet çocuklara karşı muhabbetin düşmanıdır. Eğer hayatımızı tamamen ailemize vakfedersek dostları terk ve feda etmeye mecbur oluruz. Sevgilisine kendini tamamen tâbi hisseden evvelce olduğu gibi ana babasına karşı hürmet, dostlarına vefa göstermez. Lâkin eger bu muhabbet rabitası koparsa o zaman dostlarla ve aile ile eski bağlar tazelenir. Her günkü hayatımıza ait bu müşahedelerden şu neticeyi çıkarabiliriz: her fertte içtimailik meylinin muayyen hudutlart ve kemiyeti vardır,»

Yukardaki müşahede ve mutalâaları Japonyalı pr. Takata'nın bir yazısından hülâsa ediyorum. Kiyusyu darülfünununda içtimaiyat müderrisi olan bu zat mezkûr vakıalardan devlet ve cemiyetin tekâmülüne dair bazı neticeler

çıkarmaktadır. [*] Beni daha ziyade alâkadar eden cihet, Japonya'lı sosyolugun bu münasebetle dokunduğu bir diğer mes'ele, medeniyyetin artması ile beraber insanların sevmek kabiliyetlerinin artıp artmadığı noktasıdır.

Dava meşhurdur, istersek J.J. Rousseau' ya kadar dönebiliriz ve onun arkasından gelen bir çok diğer mütefekkirlerin medeniyet yüzünden kalplerin gitgide kurumakta, samimî muhabbetlerin azalmakta, hotkâmlığın çoğalmakta olduğu hakkındaki iddialarını kaydedebiliriz. Bu mütefekkirlere göre iptidaî ve sade bir hayat yaşamakta olan insanların hayatına hâkim olan his haspî ve saf bir muhabbet, nihayetsiz bir diğer-kâmlıktır. Medeniyet ilerledikçe insanlar arasındaki münasebetlerin daha az hissî daha fazla hesabî bir mahiyet aldığı görülüyor. Her fert kendi saadeti endişesine düşmüştür. Eski Yunan medeniyyetinin o parlak fikir çiçeklerine yakından bakalım, her biri zehirli bir suali gizlemeye yarar, o devirde bütün ahlâk mütefekkirleri yalnız şunu anlamağa çalışırlar: fert için saadeti elde etmenin çaresi..

Aksini söyleyenler de var: Stuart Mill gibi düşünenlere bakarsak vahşinin hisleri kabadır, onda fedakârlık, gayra muhabbet, hayırperverlik gibi faziletler nadir

[*] Jahrbuch für Soziologie, üçüncü cilt, Karlsruhe 1927.

görülür. Asıl medeniyet sayesinde insanların ulvî hisleri peyda olmuş, şefkatleri derinleşmiştir.

Bu müddeâ ile nakizi arasında Pr. Takata'nın fikirleri orijinal bir vasat teşkil ediyor. Filvaki bu sosyolog bir taraftan Rousseau cılara hak veriyor. Bir bakışta medeniyet muhabbet rabitalarını zaifletmektedir. Meselâ pederşahî aile içinde oğlun babasına karşı gösterdiği nihayetsiz muhabbet ve hürmetin misline bu günkü aileler içinde tesadüf etmek güçtür. Lâkin, gene Pr. Takata'nın iddisına bakılırsa bu gibi hadiseler istinaden insanların gönlünden muhabbetin zail olduğuna ve içtimailik meylinin azaldığına hükmedilmez. Çünkü muhabbetimizin yekûnu değil, tevzi tarzı değişmiştir. Eskiden insanlar ufak zümreler içinde yaşarlardı, tanıdıkları kimseler az olduklarından her birine tahsis edebilecekleri alâka miktarı fazla oluyordu. Çünkü, Pr. Takata'ya göre içtimai alâka gerek fertte gerek cemiyette mahdud ve muayyen bir nispettedir. Şimdiki geniş ve mudil cemiyetler içinde gene aynı miktarda alâkayı, aynı derecede içtimailiği daha fazla miktarda fertlere ve zümrelere dağıtmak mecburiyetindeyiz. Sevgimiz azalmamış, belki daha ufak parçalara bölünmüş, içtimai alâkalar zaiflememiş sadece genişlemiştir.

Bu izah bizi tatmin ve teselli

edebilir mi? Ona istinaden bu günkü cemiyet, bu günkü medeniyete daha teveccühlü bir nazarla bakabilir miyiz?

Bana kalırsa hayır. Evvelâ, Pr. Takata'nın fikrine iştirak edilerek gerek cemiyet gerek fert için içtimaî alâkanın kemmî hudutları olduğu ve devirlere göre ancak tevzi nispetlerinin değiştiği kabul olunsu bile, yeni bir müşkülât vardır. Zira bir bütünün eczasına bölünerek dağıtıldığı takdirde onun keyfiyet cihetinden değişip değişmediği meselesi ortaya çıkar. Toptan bir lira ile elde edebileceğiniz huzuzatı bin kere birer lira harcederek elde edemezsiniz. Aynı suretle bedevinin aşiretine karşı, ailesine karşı beslediği alâkayı medenî insanın mensup olduğu siyasî, meslekî, bedîî, ilâh.. zümreler arasında taksim ediniz, her birine düşen alâka nispeti hiç mesâbesinde olur. Tek karısını seven - koca onun için hayatını feda edebilir, lâkin beş kadını birden sevmek iddiasında olan kimsenin mahbubeleri için hayatının hatta binde birini bile feda edebileceğine inanamayız. O halde, Pr. Takata'nın prensipi kabul olunursa, gerek insanda, gerek cemiyette alâkaların mahdut miktarda olup namütenahî artamıyacağı tastik edilirse medeniyetle beraber kalplerimizin kararırp körleşmekte olduğunu da söylemek lâzım gelir. Zira dağıtmak demek zayıflatmak demektir. Yüz askerin birlikte yapacağı işi yüz tane asker ayrı ayrı çalışırlarsa yapamazlar.

Lâkin insan kalbinde alâkaların, cemiyet dahilinde içtimailiğin medeniyetle beraber namütenahî artabileceğini söylemek te, yekna-

zarda mümkün gözüküyor. Bu makalenin başında zikrelediğimiz misaller bunu vazıhan ispat eyler. Mamafih Rousseau' cılara tamamen hak vermek te, kendi kanatime göre doğru değildir. Zannımca, Pr. Takata fertlerin mahdut olan ruhî hayatlarını münhasıran göz önünde bulundurmakla hata ediyor. Medeniyetle ilmin münasebeti meselesini düşünersek bu hata göze çarpar. Her hangi cemiyet içinde yaşarsa yaşasın ferдин şuuru mahduttur, ilmi mahduttur. Vahşî ile medenî arasında bu cihetten büyük farklar müşahede edilebileceğini zanetmiyorum. İhtimal birinin müşahhasatı bellemeğe, diğerinin mücerredatı kavramağa daha fazla istidadı vardır. Fakat medeniyet âleminde ilim namahdut olarak artmaktadır. Şu farkla ki, bu ilim fertlerin hafızalarından ziyade kütüphanelerde, laboratuvarlarda ilh... toplanmış bulunmaktadır. Artan şahsî ilim kabiliyetlerinden ziyade afakî ilim hazinesidir.

Fikirler âleminde müşahede olunanı hissiyat âleminde de görmek mümkündür. İhtimal bu günkü medeniyet içinde yaşayan fertler şahsî teessüleri ve alâkaları ile tetkik olunurlarsa iptidaî bir muhit içinde yaşayan insana nispetle zengin hisli, coşgun muhabbetli gözükmezler. Fakat bu günkü medeniyet afakî bir muhabbet hazinesi demek olan müesseseleri mütemadiyen artırmaktadır. Hastahaneler, muaveneti içtimaiye teşkilâtı hemcinse olan muhabbetin, müzeler, tiyatrolar güzelliğe olan meftuniyetin, bütün ilim müesseseleri hakikat perestîşkârlığının afakî, fertlerin şuur ve vicdanlarından nev'ima müstakil birer hazi-

nesidirler. Bu manaya, içinde yaşadığımız medeniyet fertler için namahdut alâka ve muhabbet imkânlarını ihtiva ediyor denebilir. Ahlâkta, içtimailikte bir tarakki ancak bu suretle tastik olunabilir: içtimailik meyli de dahil olduğu halde bütün içtimaî alâkalar her gün daha zenginleşen afakî bir hazine halinde, ferdi şuurlardan müstakil olarak vücut bulmaktadırlar. İçtimailik ve içtimaî alâkalar fertlerin vicdanlarında eskisinden daha kuvvetli olmasalar bile onları tatmin etmek çareleri her gün artmaktadır. Muhabbetimiz artmasa bile muhabbetimizin hizmetinde olan vasıtalar çoğalıyor. Bu da matlup neticeyi, daha müessir ve şümüllü bir faaliyeti temin için kâfidir.

MEHMET İZZET

Dağ Çilekleri

*Irmağım taşı bugün,
Fidanlar şaşı bugün;
Gözümde yaşı bugün
Gönlümün dilekleri...*

*Bu tufan yükselirken
Hep sizi düşündüm ben;
Daha mı ince sizden
Bir kızın bilekleri?*

*Büyük çamlar yıkarak
Denize koşan ırmak
Size nasıl kıyacak
Kızıl dağ çilekleri...*

ÖMER BEDRETTİN